

Vondst wrak bommenwerper bij Kapelle

KAPELLE - Graafwerkzaamheden bij het Kanaal door Zuid-Beveland hebben de wrakstukken van een Amerikaans vliegtuig uit de Tweede Wereldoorlog aan het licht gebracht. Het is vermoedelijk een jachtbommenwerper van het type Lockheed Lightning P38, dat eind mei 1944 brandend neerstortte.

Een bergingsploeg van de Koninklijke Luchtmacht heeft dinsdag een propellor, een wiel, een verwrongen deel van de cockpit en vijftig à zestig kilo munitie gevonden. Onduidelijk is nog of het toestel bommen aan boord had toen het zich in de grond boorde.

Het vliegtuig ligt in de Joost Moer aan de westkant van het kanaal, even ten noorden van de spoorlijn Vlissingen-Bergen op Zoom. Daar wordt op dit moment gewerkt aan de voorbereidingen voor de aanleg van de oprit naar de nieuwe Vlakte-spoorbrug over het te verbreden kanaal. De slappe klei- en veenlagen moeten eerst worden weggegraven voordat het zandlichaam voor de oprit kan worden aangebracht.

Vorige week donderdag stuitte een graafmachine op het wrak, drie meter onder de oppervlakte. Daar is toen geen bekendheid aan gegeven om te voorkomen dat schatgravers tijdens de paasdagen aan het zoeken zouden slaan. Niettemin gingen dinsdag geruchten dat iemand het afgelopen weekeinde een geladen 50-mm boordkanon heeft opgediept op de plaats waar het vliegtuig ligt.

De vijf man sterke bergingsploeg van het depôt vliegtuig materiaal van de vliegbasis Gilze-Rijen heeft, bijgestaan door twee specialisten van de explosieendienst, de taak alle wrakstukken op te ruimen. Op die manier kunnen ook eventuele bommen wor-

den verwijderd. Het terrein moet gearandeerd bomvrij zijn, omdat het anders niet verantwoord is er een spoorlijn op aan te leggen. De leider van de ploeg, kapitein J. Petterson, verwachtte dat het graafwerk vandaag (woensdag) of donderdag kan worden voltooid.

Made in USA

Zelfs voor een leek op het gebied van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog was het niet moeilijk de herkomst van het toestel vast te stellen. De band om het wiel van het vliegtuig was van het merk B. F. Goodrich Silvertown en droeg ten overvloede het opschrift Made in USA.

Petterson had nadat de propellor uit de grond was gehaald al het idee dat het om een Lightning ging. Na enig poetsen kwam op een van de propellorbladen een geëtst serienummer tevoorschijn. Dit kan definitief uitsluitel verschaffen over de herkomst van het toestel.

De tweemotorige Lightning deed dienst als jachtvliegtuig en lichte bommenwerper. Er bestonden twee uitvoeringen van: met een één- en met een tweepersoons bemanning. Het toestel kenmerkte zich door zijn dubbele staart.

De ooggetuigen Ko Goud (links) en Johannes Gijzel.

OOGGETUIGEN: TOESTEL DOOK STEIL NAAR BENEDEN

Neergestort vliegtuig is één-persoons jager

SCHORE – Donderdagmorgen 25 mei 1944. De negentienjarige Ko Goud staat in de tuin van het huis van zijn ouders aan de rijksweg bij Schore. Hij hoort het Duitse luchtafweergeschut bij de Vlaktebrug ratelen. Hij kijkt op en ziet hoe een vliegtuig na een kennelijke voltreffer even optrekt en vervolgens steil naar beneden duikt. Het verdwijnt achter de spoordijk uit het zicht. Even later torent boven de dijk een vuurzuil uit. Goud rent door een viaductje onder de spoorlijn en komt als eerste op de plaats waar het vliegtuig is neergestort.

Het toestel is in een weiland van landbouwer Verdurmen terecht gekomen. De koeien die er grazen zijn geschrokken maar ongedeerd. De ravage valt mee. Er liggen wat stukken aluminium en ander schroot verspreid. Van het vliegtuig zelf is niet veel te zien. Het heeft zich enkele meters diep in de slappe klei- en veenbodem geboord. Anderhalve meter van de staart steekt boven het gras uit. Er is wat rook en hier en daar flakkeren vlammen. Goud heeft niet veel tijd om dat alles in zich op te nemen. Een toegesnelde Duitser zet hem een pistool op de borst. Wegwezen is de boodschap.

Een jager

Bijna vijftien jaar later staat Goud aan de rand van de kuil waaruit een bergingsploeg van de Koninklijke Luchtmacht moeizaam brokstukken van het vliegtuig verzamelt. Een vrachtwagen vol. Kapitein J. Petterson, de leider van de ploeg, luistert geïnteresseerd naar zijn verhaal. Goud is van jongs af aan zeer geboeid door de luchtvaart. In de oorlog kon hij alle typen vliegtuigen – Duits of geallieerd – feilloos herkennen. Vaak zelfs aan het geluid. Hij verzekert dan ook dat het neergestorte toestel geen twee-persoons Lockheed Lightning is, maar de uitvoering met maar één inzittende, de P38. Dit Amerikaanse vliegtuig is vooral als jager ingezet en dus hoeven de gravers naar zijn mening niet bang te zijn dat ze op bommen zullen stuiten.

Petterson is inmiddels ook tot de conclusie gekomen dat het om de één-persoons Lightning gaat. Hij laat een typeplaatje zien dat eerder op de dag is geborgen. P38-JL staat erop. Goud knikt tevreden. Maar met de geruststellende verklaring van de ooggetuige dat het toestel geen bommenwerper was, neemt de bergingsofficier geen genoegen. „We gaan er bij ieder oorlogswrak vanuit dat er bommen in de grond kunnen zitten”, zegt hij. „Tot het tegendeel is bewezen. Dat is de enige manier om er zeker van te zijn dat je alle explosieven opruimt.” Goud weet zich te herinneren dat de Lightning op de donderdag voor Pinksteren 1944 is neergestort. En die dag viel op 25 mei. Petterson noteert meteen. Samen met de serienummers van de motoren moet de datum waarop het vliegtuig is neergestort absolute ze-

kerheid kunnen geven over de identiteit van de piloot. Volgens Goud maakte de Lightning deel uit van een formatie van drie vliegtuigen, die de stations van Rilland en Kruiningen hebben bestookt. Dat klopt met informatie in het gemeentearchief van Reimerswaal. Goud vertelt ook dat de Duitsers het in de grond geboorde wrak twee dagen hebben bewaakt. Daarna gaven ze het prijs aan de bevolking. Die sloeg tijdens de pinksterdagen aan het spitten. Iemand van Biezeling ging met een wiel aan de haal en een Schorenaar was de gelukkige vinder van een brandstoftank, waaruit hij nog wat benzine kon halen. Goud zelf ontdekte een propellorblad en verstopte het in een aan het weiland grenzende boomgaard. Maar toen hij het later wilde ophalen, was het verdwenen.

Boordkanon

Nu het vliegtuig bij de graafwerkzaamheden voor de oprit naar de nieuwe spoorbrug over het kanaal door Zuid-Beverland weer is ontdekt, is het andermaal doolwit van schatgravers geworden. Het gerucht over de diefstal van een 50-mm boordkanon blijkt te kloppen. Het kost de politie weinig moeite te achterhalen dat een Kruiningenaar het heeft verdonkeremaand. Hij heeft het wapen in zijn schuurtje schoongemaakt. Dat moet een gevaarlijke bezigheid zijn geweest, omdat er nog scherpe patronen in zitten. Vanzelfsprekend wordt het geschut in beslag genomen. De Explosieven Opruimingsdienst voert het samen met twee andere uit het wrak geborgen stukken geschut van hetzelfde kaliber af.

Goud heeft nog meer informatie voor de bergingsploeg. In 1948 hebben Amerikaanse militairen enkele dagen op de plaats van het wrak gegraven. Petterson wil graag weten of toen het lijk van de piloot is geborgen. Of diens identiteitsplaatje. Goud moet het antwoord schuldig blijven. Maar het lijkt onwaarschijnlijk dat de Amerikanen het stoffelijk overschot van hun landgenoot hebben bereikt. Want het toestel zit zo diep in de vette klei, dat het met de huidige graafmachines al dagen kost om de brokstukken uit de grond te halen.

Aan de rand van de kuil ontmoet Goud ook Johannes Gijzel, die in 1944 ook aan de Rijksweg woonde en die eveneens getuige was van het neerstorten van het vliegtuig. Beiden hebben een eigen lezing van de gebeurtenissen. Volgens Goud kwam de formatie uit de richting Kruiningen; Gijzel heeft maar één vliegtuig gezien, en dat kwam van de kant van Hansweert. Hem was een flinke rookpluim uit het aangeschoten toestel opgevallen en Goud houdt het op een rosse gloed. Maar ze zijn het er wel over eens dat in 1944 bij de Vlaktebrug één vliegtuig is neergestort en dat de resten ervan in de kuil aan hun voeten liggen. En de rest is bijzaak.

● Ben Jansen

SCHORE – De Amerikaanse piloot die de eenpersoons jager bestuurde die op 25 mei 1944 bij Schore neerstortte, is naar alle waarschijnlijkheid Marion Bench. Hij maakte met zijn Lightning P38 deel uit van de twinstigste fighter group, die vanaf de basis Kingscliffe in Engeland bommenwerpers escorteerde. Doelen bij Brussel, Gent en Antwerpen werden bestookt, waarna de dertig escortvliegtuigen in groepen richting Engeland terugkeerden. Onderweg bestookten deze jagers nog kleinere doelen zoals de stations van Kruiningen en Rilland. Waarschijnlijk werd juist bij deze aanval op Rilland stationschef Johannes Stevens dodelijk getroffen.

Veel Zeeuwen weten nog details te melden over de gebeurtenissen van 25 mei 1944. De leider van de bergingsploeg van de Koninklijke Luchtmacht die sinds dinsdag de wrakstukken opgraafde, kapitein J. Petterson, hecht veel waarde aan die verhalen. „Juist de mensen in de omtrek kunnen ontbrekende gegevens verstrekken”, aldus Petterson. „Vaak komen we binnen de kortste keren weer terug in de omgeving waar een vliegtuig is gevonden. De mensen gaan zich weer van alles uit die tijd herinneren en kunnen dan ook nogal eens andere verongelukte vliegtuigen aanwijzen”.

De heer J. Tuijnman uit Vlissingen maakt deel uit van de oorlogsdocumentatiegroep 'Walcheren 1939-1945'. „Eén van de vliegtuigen uit deze fighter group is bij Vlissingen neergeschoten en stortte in zee”, weet Tuijnman. Zijn documentatiegroep heeft ook de nodige gegevens over het bij Schore neergestorte vliegtuig. „We hebben in Washington weleens wat laten uitzoeken, waarbij ook details naar voren kwamen over deze groep”, aldus de Vlissinger. „Van die groep zijn drie Amerikaanse piloten op 25 mei 1944 niet teruggekeerd op de Engelse basis. Peter Boele stortte in zee en is nog altijd vermist. Harry Watson maakte een noodlanding bij Nieuwland en werd krijgsgevangen gemaakt”. Ook de naam van Marion Bench kwam in de archieven voor. Zijn lichaam ligt, aldus dat archief, begraven op de Amerikaanse militaire begraafplaats in de Ardennen.

Geen lichaam

Een en ander komt overeen met de gegevens van kapitein Petterson. „We hebben geen lichaam gevonden”, vertelt hij. Donderdag was het graafwerk bijna afgerond. De tweede motor is gevonden, evenals het onderstel. Verder kwamen honderden brokstukken uit de klei. De resten waren uitzonderlijk goed geconserveerd. Glimmend, zonder een spatje roest, kwam het metaal onder de klei tevoorschijn.

Volgens Tuijnman heeft één van de vliegtuigen van de fighter group op de terugweg de veerboot Vlissingen-Breskens beschoten. Daarbij werd een man uit IJzendijke en een 16-jarig meisje uit Breskens gewond. De heer L. J. Blok uit Rilland kan zich herinneren dat een Lightning laag over kwam vliegen over de Mavo in Krabbendijke, waar hij toen op school zat. „De mensen in Rilland vertelden dat het vliegtuig zo laag vloog, dat ze de piloot konden zien. Ze vertelden zelfs dat het een neger was”.

Van diezelfde ooggetuigen hoorde hij dat het vliegtuig het station in Rilland beschoot. „Stationschef Stevens werd daarbij geraakt. Iedereen vond het heel erg, dat juist hij werd doodgeschoten; hij was zeer voor de geallieerden. Mensen gingen bij hem naar de Engelse radio luisteren, en uitgerekend hij werd door de geallieerden geraakt”.

Blok durft niet met honderd procent zekerheid te zeggen dat het om het vliegtuig gaat dat nu bij Schore is gevonden. „Ik heb in de oorlog alles bijgehouden, maar mijn gegevens zijn bij de watersnoodramp verloren gegaan”.

Scherven

Het relaas van de nu 69-jarige P. E. Kalle uit Rilland-Bath komt met dat van Blok overeen. Kalle raakte bij de

beschieting gewond. „Stevens liep naar de uitgang, toen een granaat een hoekijzer raakte van bielzen die de uitgang beschermden. De scherven raakten Stevens in de borst. Zelf werd ik in mijn benen geraakt en raakte buiten bewustzijn. Een ander medewerker had ook enkele scherven in zijn benen. Later heeft de NS mij verteld dat het vliegtuig even verderop is neergeschoten”.

Kalle ging naar het ziekenhuis en na pakweg een maand kon hij weer aan de slag. „Ik was nog maar net terug en bezig met het rangeren van een goederentrein, toen vliegtuigen overkwamen en de trein beschoten. Ik ben toen in de sloot gedoken. Ik kan wel zeggen dat ik bang was. Gelukkig is er verder nooit meer iets gebeurd”.

Ook het archief van de gemeente Reimerswaal heeft gegevens over de beschietingen van de stations Rilland-Bath en Kruiningen-Yerseke op 25 mei 1944. Hoofdwachtmeester J. Rooze schrijft de commandant van de marechaussee dat op de bewuste dag drie geallieerde vliegtuigen omstreeks 9.45 uur een aanval met boordwapenen deed op het spoorwegstation Kruiningen-Yerseke. Persoonlijke ongelukken deden zich niet voor. In zijn brief noemt hij ook het beschieten van station Rilland-Bath om 10.00 uur, maar doet daar verder geen mededelingen over. Hij verwijst naar een eerdere melding over deze aanval. De gemeente Reimerswaal kan daar echter niets meer over terugvinden.

De restanten van het vliegtuig bij Schore zullen op de vliegbasis in Gilze-Rijen worden schoongemaakt. Mogelijk worden nog boordinstrumenten tussen de resten aangetroffen. Kapitein Petterson zal via de Amerikaanse ambassade meer gegevens trachten te krijgen over deze vondst. De wrakstukken zullen worden aangeboden aan de Amerikanen. Als die er geen belangstelling voor hebben, dan worden de resten opgeslagen in Soesterberg.

Donderdag was het graafwerk naar de wrakstukken van de neergestorte jager zo goed als afgerond.

Een bergingsploeg van de vliegbasis Gilze-Rijen inspecteerte opgegraven resten van de Amerikaanse bommenwerper